

תפקידי רשויות הניקוז

כרשות האחראית על שיקום נחלים וסביבתם ושמירה על מתנות הטבע, מקיימות רשויות הניקוז את התפקידים הבאים:

- ✓ חינוך, לימוד ופיתוח מודעות, תיעוד והנצחה.
- ✓ שיקום, שימור, פיתוח ואחזקת שטחים פתוחים ירוקים במרחב הנופי.
- ✓ הוצאת ומניעת מזהמים מהנחלים ומקווי המים, פיתוח "אגנים ירוקים".
- ✓ שימוש מונחה ונרחב ב"הנדסה ירוקה" – ייצוב צמחי, שימוש בחלופה טבעית.
- ✓ פיתוח פארקים וחניונים כאתרי נופש, שהייה וחניה.
- ✓ ייעור – נטיעות מקבצים, חורשות ויערות נטע אדם.
- ✓ שיחזור, שיקום, פיתוח ושימור אתרים ייחודיים במרחב.
- ✓ תכנון והנחייה לפיתוח ושימור ערכי נוף וטבע.
- ✓ הקמה, פיתוח ובניית מערכת אתרי מים כערך נופי לשימור ובילוי.
- ✓ שילוט, הוריה ומיפוי לשיתוף הציבור במרחב הטבעי הירוק.

ניקוז ומניעת הצפות

רשויות הניקוז אחראיות על ניהול נגר בכל אגן ההיקוות והקמת מפעלי ניקוז באותו תחום- מתוקף חוק הניקוז והגנה מפני שיטפונות (1957) אשר באחריות משרד החקלאות.

פעילות ניהול נגר, מתקיימת כיום בראיה אגנית אשר יוצרת פתרונות רחבים הנותנים מענה לצרכים מגוונים בנוסף למניעת הצפות.

יישום פתרונות חדשניים כמו איגום במעלה לצורך תפיסת מי שיטפונות, מפחיתים את הצורך בתחזוקת נחלים ובהתערבות במבנה ובתפקוד של הנחל הטבעי.

ניקוז תת קרקעי, נותן מענה נוסף לניהול נגר אשר מסייע לחקלאים להתמודד עם מליחות הקרקע והצפות בשטחים חקלאיים בצורה מתונה והדרגתית וללא שינוי דרסטי בפני הקרקע.

הסקר מסייע לעובדי הרשות לזהות את הנחלים בעלי ערכיות גבוהה אשר בהם יורדת רמת התחזוקה עד למינימום אפשרי.

פעולות לשימור קרקע בשיתוף עם חקלאים, מסייעות להפחתת הצורך בתחזוקת נחלים ולטיוב האדמה החקלאית בעמקים בהם זורמים הקישון ויובליו.

במסגרת סמכותה המוקנה על פי חוק, מקיימת רשות הניקוז את הפעולות הבאות:

ניהול, שליטה, בקרה ופיקוח על כלל מערכת וניקוז באגן ההיקוות כולו.

יישום פרויקטים של איגום במעלה לתפיסת מי שיטפונות ומניעת הצפות.

הובלת תכניות אב לניקוז ביישובים ובאגן כולו לצורך ניהול מיטבי של הנגר.

שיקום והסדרת נחלים ארציים / אזוריים בהתאם לסקר רגישות נחלים.

פעילות לתחזוקת מערכת הניקוז האגנית.

פעולות לשימור וטיוב קרקע למניעת סחף משטחים חקלאיים.

ניקוז תת-קרקעי להורדת מפלס מי התהום ומליחות הקרקע.

הסדרת תיעול וניקוז להגנה על ישובים, אזורי תעשייה ותשתיות.

פיקוח וטיפול בגורמי זיהום הנחלים.

הכנת תכניות ארוכות טווח רב-תחומיות לשיקום, פיתוח וטיפול מערכת הניקוז בסביבת הנחלים.

תחזוקת נחלים משמרת

סקר רגישות נחלים ושינוי ממשק תחזוקה בשיתוף עם המשרד להגנת הסביבה ורשות הטבע והגנים, מובילה את רשויות הניקוז לשינוי רחב היקף בממשק תחזוקת הנחלים באגן.

מטרת תחזוקת הנחלים היא לשמור על עורקי הניקוז פתוחים ולמנוע הצפות.

באפיקי הנחלים, במיוחד כאשר מדובר בתעלות שעברו הסדרה, יש צורך לפנות באופן שוטף צמיחה של קנה וסוף החוסמים את זרימת המים ולפנות גם סחף המגיע מהשדות החקלאיים וחוסם את הערוץ. שמירת אפיקי הנחלים והתעלות פתוחים, מסייעת לשמור על תשתיות הניקוז של השדות החקלאיים ועל מוצאי הניקוז התת קרקעי.

"הסקר מתבצע בשלבים, לפי אזורי שונים באגן. בכל אזור, תוצאות הסקר מיוצגות במפה בה מסומן כל נחל במספר על פי מידת הערכיות האקולוגית שבו. דיון עם נציגי רט"ג והמשרד להגנת הסביבה, מסייע לגזור תכנית עבודה לתחזוקה משמרת המתבססת על ערכיות הנחלים ועל צורכי ניקוז ומניעת הצפות.

במקטעים הממופים ומוגדרים כבעלי רגישות אקולוגית גבוהה, התחזוקה תבוצע בתאריכים מסוימים אשר לא פוגעים בהתחדשות המגוון הביולוגי או במימשיקים מיוחדים המאפשרים בתי גידול ייחודיים

שיקום נחלים

שיקום נחלים הנו מרכיב מרכזי בקידום איכות החיים של תושבי המדינה ושיפור איכות הסביבה בישראל. נחלים, אינם בגדר עורקי ניקוז בלבד, אלא בית גידול לצומח ולחי סביבם, תואי נוף ייחודי ומרחב פתוח עליו יש לשמור למען הדורות הבאים. הצורך בשמירה על אוצרות הטבע, הנחלים והשטחים הפתוחים נמצא בכפיפה אחת עם הצורך הגובר בפיתוח אורבני ופיתוח תשתיות ולכן נדרשת מדיניות מאוזנת ושקולה המשלבת בין צורכי הפיתוח ושמירת ערכים אקולוגיים ונופיים.

רשויות הניקוז, מובילות ראייה אגנית אינטגרטיבית הנדרשת ליישום שיקום ופיתוח הנחלים. ראייה זו מאפשרת תכנון וביצוע מורכבים הכוללים התייחסות לכלל רכיבי הסביבה הפיזית והאנושית באגן ההיקוות.

הראיה הרחבה, מאפשרת מציאת פתרונות חדשניים המשלבים בין צרכי הטבע והאדם שנחשבו בעבר למנוגדים.

לרבות תאום ארגוני בין בעלי העניין השונים וביניהם משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, גורמים פרטיים וגופים ירוקים.

חזון "נחל וסביבתו" - נחל קישון ונחל ציפורי. שיקום נחל קישון ויובליו: זרימת מים שפירים משך כל השנה, רצועת נחל רחבה ולא מופרת, שיקום ושימור המערכות האקולוגיות של החי והצומח בנחל.

נחל הקישון ויובליו כמוקד בילוי, תיירות וטיולים: פיתוח מסלולי טבע ותשתיות תיירות, שימור אתרים היסטוריים וארכיאולוגיים במרחב הנחל והסדרת נגישות.

שותפות ואחריות סביבתית וקהילתית של כלל בעלי העניין באגן הנחל, כלפי הנחל ושיקומו.

שימור קרקע:

רשויות הניקוז אמונות על ניהול הנגר באגן הניקוז.

פרויקטים לשימור קרקע וניהול נגר מסייעים לחלחול של נגר ועצירה של אנרגיית זרימת המים ומסייעים לשמירה על אפיקי נחלים פתוחים וזרימת מים בנחלים למשך תקופות ארוכות יותר בשנה.

בהיבט של החקלאות, הקרקע הפורייה, קרקע עידית היא משאב מרכזי לקיומה. אובדן של קרקע בשל זרימה שיטפונות יוצר בעיה כפולה: הן עבור החקלאים המאבדים משאב יקר והן עבור רשות ניקוז אשר ערוצי הנחלים תחת אחריותה מתמלאים בסחף ולא מאפשרים זרימה. אובדן של קרקע בשל עיבוד לא משמר, הוא אחד הסיבות לצורך בתחזוקה שוטפת של נחלים היוצרת הפרה בתפקוד הטבעי של הנחל.

פרויקטים לשימור קרקע, הם ארוכי טווח וכוללים שיתופי פעולה עם מגוון בעלי עניין וביניהם חקלאים, ישובים ומועצות אזוריות.

הפרויקטים כוללים שינוי שיטות עיבוד, יצירת תוואי שטח בשדות החקלאיים הכולל אלמנטים לעצירה והשהייה של נגר ואיגום היוצר חלחול איטי של מים במעלה השדה ושינוי סוג הגידולים.

כיום, מקודמות מספר תכניות לשימור קרקע בשיתוף פעולה עם ישובים, חקלאים וגופים כגון קק"ל.

האגף לשימור קרקע במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, מלווה מקצועית ותומך בפרויקטים אלו.

שיקום אקולוגי

שיקום אקולוגי של נחל הוא תהליך מורכב הכולל התייחסות למספר ממדים.

רשויות הניקוז פועלות לשיקום הנחלים בשיתוף פעולה עם גופים שונים לאיגום יכולות ומשאבים: המשרד להגנת הסביבה, רשות הטבע והגנים, רשות המים ועוד.

להלן נושאים הנמצאים בטיפול הרשות כחלק מהעיסוק בשיקום נחלים:

1. השבת מים לנחלים

2. טיפול במקורות זיהום

3. טיפול במפגעי פסולת מסוגים שונים

4. טיפול במפגעים כגון: פעילות רכבי שטח, רעיית יתר,

5. הרחבת רצועת הנחל

6. שיקם פיזי של הנחל

7. השבת מינים

8. טיפול במינים פולשים